

Indeks rodne ravnopravnosti 2019. godina

Indeks rodne ravnopravnosti mjeri rodnu ravnopravnost u državama članicama Evropske unije kroz šest domena: rad, novac, znanje, vrijeme, moć i zdravlje. Vrijednost indeksa prikazuje se na skali od 1 do 100, gdje 1 predstavlja potpunu neravnopravnost, dok vrijednost 100 prikazuje potpunu ravnopravnost.

Metodologiju obračuna Indeksa rodne ravnopravnosti razvio je Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE), koji i obračunava ovaj Indeks za države EU. U državama koje imaju status kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU, Indeks obračunavaju nacionalni statistički zavodi u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost, čime se obezbjeđuje uporedivost Indeksa sa državama članicama EU.

Razvoj Indeksa rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori započeo je 2016. godine, potpisivanjem memoranduma o saradnji između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Uprave za statistiku Crne Gore (MONSTAT-a), kojim je definisana obaveza MONSTAT-a da obračuna Indeks rodne ravnopravnosti za Crnu Goru u skladu sa metodologijom Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost. Indeks rodne ravnopravnosti za Crnu Goru objavljuje se po prvi put. Indeks je obračunao MONSTAT u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost, u skladu sa propisanom metodologijom korišćenjem nacionalnih i evropskih izvora podataka.

Indeks rodne ravnopravnosti za Crnu Goru je 55, dok za EU-28 iznosi 67,4. U odnosu na EU-28 Crna Gora bilježi nižu vrijednost indeksa za 12,4 indeksna poena. Indeks glavnih domena rodne ravnopravnosti pokazuje da je najveći jaz rodne ravnopravnosti u oblasti novca (niža vrijednost indeksa za 20,7 poena u odnosu na prosjek EU-28), dok je najmanji jaz u Crnoj Gori u odnosu na prosjek EU-28 zabilježen u domenu zdravlja (niža vrijednost indeksa za 1,2 poena u odnosu na prosjek EU 28).

DOMENI I PODDOMENI INDEKSA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Domeni i poddomeni Indeksa rodne ravnopravnosti

Struktura Indeksa je definisana tako da svaki od ranije navedenih domena ima dva ili više poddomena.

Domen „**rad**“ mjeri stanje u vezi sa jednakim pristupom zapošljavanju i uslovima rada žena i muškaraca i iznosi 65,2. Poddomen „*učešće*“ kombinuje dva pokazatelja: učešće u stopama zaposlenosti sa ekvivalentom punog radnog vremena (FTE) i trajanje radnog vijeka. Vrijednost ovog poddomena iznosi 75,2. „*Segregacija i kvalitet rada*“ uključeni su u drugi poddomen. Segregacija se mjeri učešćem žena i muškaraca u sektorima obrazovanja, zdravlja i socijalnog rada i iznosi 56,6.

RAD
65,2

Učešće
75,2

Segregacija i kvalitet rada
56,6

Domen „**novac**“ mjeri rodne nejednakosti u pristupu finansijskim resursima i ekonomskoj situaciji žena i muškaraca i iznosi 59,7. Prvi poddomen „*finansijska sredstva*“ uključuje mjesečnu zaradu i prihod žena i muškaraca. Vrijednost ovog poddomena iznosi 46,3. Drugi poddomen „*ekonomski resursi*“ obuhvata rizik od siromaštva i raspodjelu dohotka među ženama i muškarcima i njegova vrijednost je 76,9.

NOVAC
59,7

Finansijska sredstva
46,3

Ekonomski resursi
76,9

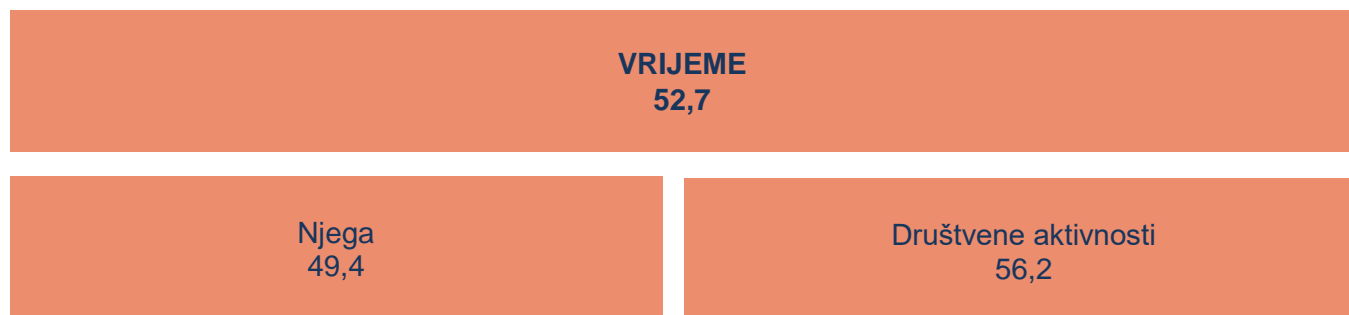
Domen „**znanje**“ mjeri rodne nejednakosti u obrazovnim dostignućima, učešću u obrazovanju i obuci tokom života. Vrijednost ovog domena na skali od 1 do 100 iznosi 55,1. Poddomen „*obrazovna dostignuća*“ mjeri se sa dva pokazatelja: procenat žena i muškaraca diplomiranih studenata i studentkinja i učešće žena i muškaraca u formalnom i neformalnom obrazovanju i osposobljavanju tokom života. Vrijednost ovog poddomena iznosi 63,0. Drugi poddomen „*segregacija*“ ima vrijednost 48,2, a obuhvata segregaciju polova u tercijarnom obrazovanju kroz procenat žena i muškaraca među studentima/studentkinjama u oblastima obrazovanja, zdravstva, socijalnog staranja, humanističkih nauka i umjetnosti.

ZNANJE
55,1

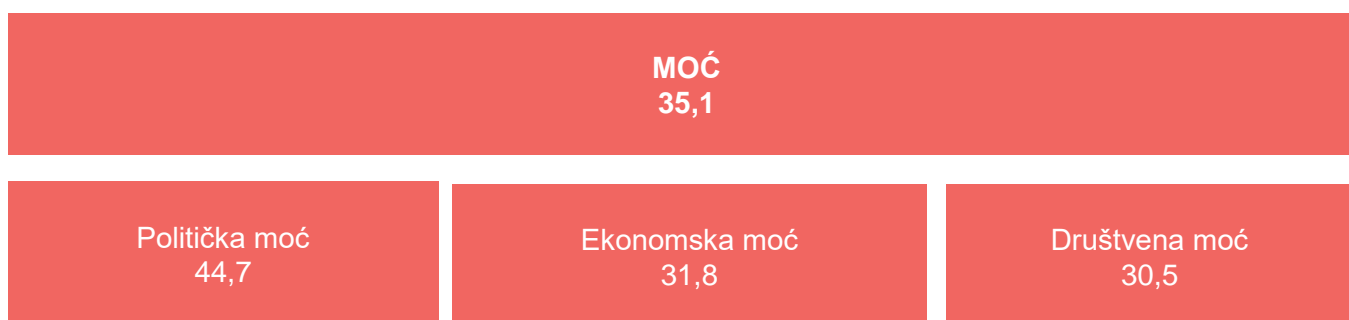
Obrazovna dostignuća
63,0

Segregacija
48,2

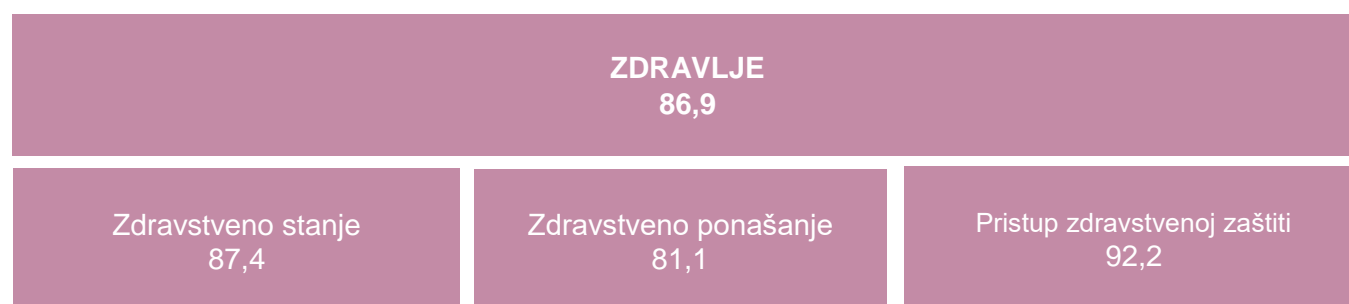
Domen „**vrijeme**“ mjeri rodne nejednakosti u raspodjeli vremena provedenog na aktivnostima njega, poslovima u domaćinstvu i u društvenim aktivnostima. Vrijednost ovog domena iznosi 52,7. Prvi poddomen „*njega*“, mjeri razlike u rodnom pitanjima u kojoj mjeri su žene i muškarci uključeni u njegovanje i obrazovanje svoje djece ili unuka, starijih i nemoćnih osoba, kao i u kojoj mjeri su uključeni u kuvanje i druge poslove u domaćinstvu. Vrijednost ovog poddomena iznosi 49,4. Drugi poddomen „*društvene aktivnosti*“ istražuje koliko se žena i muškaraca uključuje u društvene aktivnosti. Konkretno, on mjeri razlike u rodnoj uključenosti u sportskim, kulturnim ili rekreativnim aktivnostima izvan svog doma, u kombinaciji sa njihovim angažovanjem u dobrovoljnim i dobrotvornim aktivnostima. Njegova vrijednost je 56,2.

Domen „**moć**“ mjeri ravnopravnost polova na pozicijama donošenja odluka u političkim, ekonomskim i društvenim sferama i njegova vrijednost iznosi 35,1. Poddomen „*politička moć*“ ispituje zastupljenost žena i muškaraca u nacionalnim parlamentima, Vladi i lokalnim skupštinama (44,7). Poddomen „*ekonomska moć*“ mjeri rodnu ravnotežu u donošenju ekonomskih odluka kroz udio žena i muškaraca u upravnim odborima najvećih nacionalnih registrovanih kompanija koje se kotiraju na berzama i nacionalne Centralne banke. Vrijednost ovog poddomena mjerena na skali od 1 do 100 iznosi 31,8. U poddomenu „*društvena moć*“, uključuju se podaci o učešću žena i muškaraca u odlučivanju u organizacijama koje finansiraju istraživanja, medijima i sportu i iznosi 30,5.

Domen „**zdravlje**“ mjeri ravnopravnost polova u tri aspekta vezana za zdravlje: zdravstveno stanje, zdravstveno ponašanje i pristup zdravstvenim uslugama. Vrijednost ovog domena iznosi 86,9. Poddomen „*zdravstveno stanje*“ iznosi 87,4 i razmatra razlike u očekivanom trajanju života žena i muškaraca, zajedno sa godinama koje percipiraju zdravlje i zdravi život (koji se takođe nazivaju očekivanim zdravim životnim vijekom). To je dopunjeno setom faktora zdravstvenog ponašanja, zasnovanim na preporukama Svjetske zdravstvene organizacije. U vezi sa tim, mjerilo se konzumiranje voća i povrća, fizička aktivnost, pušenje i konzumiranje alkohola. Vrijednost poddomena „*zdravstveno ponašanje*“ iznosi 81,1. „*Pristup zdravstvenoj zaštiti*“ mjeri se procentom lica koji prijavljuju nezadovoljene medicinske i/ili stomatološke potrebe. Vrijednost ovog poddomena iznosi 92,2.

Međunarodni pregled Indeksa rodne ravnopravnosti i njegovih domena

Zemlje		Indeks rodne ravnopravnosti	Domeni					
			Rad	Novac	Znanje	Vrijeme	Moć	Zdravlje
EU-28	28 država članica EU	67,4	72,0	80,4	63,5	65,7	51,9	88,1
BE	Belgija	71,1	74,1	88,3	71,3	65,3	55,2	86,3
BG	Bugarska	58,8	69,0	61,8	53,2	42,7	59,9	77,1
CZ	Češka Republika	55,7	67,0	76,7	59,0	57,3	26,1	86,3
DK	Danska	77,5	79,6	87,1	72,3	83,1	64,9	89,9
DE	Njemačka	66,9	72,1	86,0	53,7	65,0	56,6	90,5
EE	Estonija	59,8	71,5	69,4	55,5	74,7	34,6	81,9
IE	Irska	71,3	75,5	85,5	66,9	74,2	53,4	90,9
EL	Grčka	51,2	64,2	71,4	55,7	44,7	24,3	83,5
ES	Španija	70,1	72,9	76,7	67,4	64,0	62,0	90,1
FR	Francuska	74,6	72,4	86,4	66,0	67,3	78,3	87,4
HR	Hrvatska	55,6	69,2	72,2	50,4	51,0	34,8	83,7
IT	Italija	63,0	63,1	78,8	61,2	59,3	47,6	88,7
CY	Kipar	56,3	70,7	80,8	56,5	51,3	28,2	88,4
LV	Letonija	59,7	74,2	65,5	49,7	65,8	44,1	78,3
LT	Litvanija	55,5	73,6	64,7	55,9	50,6	32,5	79,8
LU	Luksemburg	69,2	74,1	91,8	69,5	69,1	44,8	89,6
HU	Mađarska	51,9	67,4	71,6	56,9	54,3	20,6	86,6
MT	Malta	62,5	73,3	82,5	65,8	64,2	32,2	92,1
NL	Holandija	72,1	77,4	86,7	67,1	83,9	50,0	90,0
AT	Austrija	65,3	76,6	86,4	64,1	61,2	39,9	91,7
PL	Poljska	55,2	67,0	75,1	56,5	52,5	29,1	83,2
PT	Portugal	59,9	72,5	72,1	55,1	47,5	46,7	84,5
RO	Rumunija	54,5	67,7	62,0	51,5	50,3	38,8	71,1
SI	Slovenija	68,3	73,3	82,4	56,0	72,9	57,6	87,1
SK	Slovačka	54,1	66,5	74,2	60,4	46,3	26,8	85,8
FI	Finska	73,4	74,9	87,6	61,1	77,4	66,7	89,7
SE	Švedska	83,6	83,0	86,8	73,8	90,1	83,4	94,7
UK	Ujedinjeno Kraljevstvo	72,2	76,9	81,6	70,4	69,9	56,5	93,3
ME	Crna Gora	55,0	65,2	59,7	55,1	52,7	35,1	86,9
SR	Srbija	55,8	68,2	60,2	57,3	48,7	37,3	84,0
MK	Sjeverna Makedonija	62,0	69,4	62,1	59,6	55,8	52,6	87,1
AL	Albanija	60,4	67,6	59,6	55,6	48,1	60,9	81,8

METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Metodologiju obračuna Indeksa rodne ravnopravnosti razvio je Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE), koji i obračunava ovaj Indeks za države EU. Indeks predstavlja agregatni pokazatelj dobijen spajanjem različitih pokazatelja rodne ravnopravnosti na osnovu modela višedimenzionalnog koncepta u jedinstvenu mjeru. Metodologija za izračunavanje Indeksa rodne ravnopravnosti zasniva se na široko rasprostranjenom i međunarodno prihvaćenom postupku za obračun složenih indikatora koji su razradili OECD i Evropska komisija (Zajednički istraživački centar) 2008. godine. Indeks rodne ravnopravnosti po prvi put je objavljen 2005. godine za članice EU, a zatim 2010. godine, otkada se objavljuje u dvogodišnjoj dinamici.

Izvori podataka

U obračunu indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru korišćen je 31 indikator u okviru 6 različitih domena (rad, novac, znanje, vrijeme, moć, zdravlje). Korišćeni indikatori u potpunosti su skladu sa metodologijom Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost (EIGE-a), prema kojoj oni računaju ovaj Indeks za sve evropske zemlje.

Institucije čiji su podaci korišćeni u obračunu indeksa rodne ravnopravnosti su:

- Uprava za statistiku (52% ili 16 indikatora): Anketa o radnoj snazi (ARS), Anketa o dohotku i uslovima života (EU-SILC), Istraživanje o strukturi zarada (SES), Statistika visokog obrazovanja, Demografski indikatori;
- Institut za rodnu ravnopravnost –EIGE - (26% ili 8 indikatora);
- EUROFOND (19% ili 6 indikatora): Evropsko istraživanje o kvalitetu života (EQLS), Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS);
- Institut za javno zdravlje Crne Gore (3% ili 1 indikator): Istraživanje o kvalitetu života, životnim stilovima i zdravstvenim rizicima stanovnika Crne Gore u 2017. godini.

Većina podataka Indeksa rodne ravnopravnosti 2019, za zemlje Evropske Unije pa tako i za Crnu Goru, odnosi se na 2017. godinu, osim za istraživanja EUROFONDA (Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS) Evropsko istraživanje o kvalitetu života (EQLS)) koji se odnose na 2015. i 2016, kao i Istraživanje o strukturi zarada (SES) koje se odnosi na 2014. godinu.

Domeni i poddomeni Indeksa rodne ravnopravnosti, 2019

Domen	Poddomen		Indikator	Izvor	Godina
Rad	Učešće	1.	Stopa zaposlenosti ekvivalentna punom radnom vremenu (% , populacija 15+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o radnoj snazi (ARS)	2017
		2.	Trajanje radnog vijeka (godina, populacija 15+)	Objavljeno od EUROSTAT-a na osnovu podataka, Ankete o radnoj snazi (ARS) MONSTAT	2017
	Segregacija i kvalitet rada	3.	Zaposleni u djelatnostima 'Obrazovanje' i 'Zdravstvena i socijalna zaštita' (% , zaposleni 15+)	Objavljeno od EUROSTAT-a na osnovu podataka Ankete o radnoj snazi (ARS) MONSTAT	2017
		4.	Mogućnost da se dobiju sat ili dva u toku radnog vremena kako bi se pobrinuli za lična ili porodična pitanja (% , radnici 15+)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS)	2015
		5.	Indeks napredovanja u karijeri (skala, 0-100)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS)	2015

Novac	Finansijska sredstva	6.	Prosječna mjesečna zarada (standard kupovne moći, radno sposobno stanovništvo)	Objavljeno od EUROSTAT-a na osnovu podataka Istraživanje o strukturi zarada (SES), MONSTAT	2014
		7.	Prosječni ekvivalentni neto dohodak (standard kupovne moći, populacija 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017
	Ekonomski resursi	8.	Lica koje nijesu u riziku od siromaštva, $\geq 60\%$ prosječnog dohotka (% populacija, 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017
		9.	S20/S80 kvintilni odnos- nejednakost distribucije dohotka (% populacija, 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017

Znanje	Obrazovno dostignuće	10.	Diplomirani studenti tercijarnog obrazovanja (% populacija 15+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o radnoj snazi (ARS)	2017
		11.	Cjeloživotno ucenje (% populacija 15+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o radnoj snazi (ARS)	2017
	Segregacija	12.	Studenti tercijarnog obrazovanja u oblastima 'Obrazovanje', 'Zdravstvo i socijalna pomoć' i 'Društvene nauke i umjetnost' (studenti tercijarnog obrazovanja) (% populacija 15+)	Obračun MONSTAT-a Statistika visokog obrazovanja	2017

Vrijeme	Njega	13.	Osobe koje vode brigu i obrazuju svoju djecu ili unuke, vode brigu o starijim osobama ili osobama sa invaliditetom, svaki dan (% populacija 18+)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o kvalitetu života (EQLS)	2016
		14.	Osobe koje kuvaju i/ili obavljaju poslove u domaćinstvu, svaki dan (% populacija 18+)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o kvalitetu života (EQLS)	2016
	Društvene aktivnosti	15.	Zaposleni koji se bave sportom, kulturnim aktivnostima ili rasonodom izvan svog doma, najmanje dnevno ili nekoliko puta nedeljno (% radnici 15+)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS)	2015
		16.	Zaposleni koji učestvuju u dobrovoljnim ili humanitarnim aktivnostima, najmanje jednom mjesečno (% radnici 15+)	Obračun MONSTAT-a Evropsko istraživanje o radnim uslovima (EWCS)	2015

Moć	Politička moć	17.	Udio žena i muškaraca koji obavljaju ministarske funkcije (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
		18.	Udio žena i muškaraca među poslanicima Skupštine Crne Gore (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
		19.	Udio žena i muškaraca među članovima lokalnih skupština (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
	Ekonomska moć	20.	Udio članova odbora u najvećim kompanijama na berzi, nadzorni odbor ili upravni odbor (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
		21.	Udio članova izvršnog odbora Centralne banke (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
	Društvena moć	22.	Udio članova odbora organizacija za finansiranje istraživanja (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)
23.		Udio članova odbora u javnim radio-difuznim organizacijama (% Ž, M)	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)	
24.		Udio članova najvišeg tijela za odlučivanje nacionalnih olimpijskih organizacija	Evropski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) baza podataka rodne statistike	2015-2017 (trogodišnji prosjek)	

Zdravlje	Zdravstveno stanje	25.	Sopstvena percepcija zdravlja, dobro ili veoma dobro (% , populacija 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017
		26.	Očekivano trajanje života na rođenju (u godinama)	Obračun MONSTAT-a Demografija	2017
		27.	Očekivane godine zdravog života na rođenju (u godinama)	Obračun MONSTAT-a Demografija i Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017
	Ponašanje	28.	Lica koja ne puše i ne upražnjavaju ekcesno pijeње (% , populacija 16+)	Obračun Instituta za javno zdravlje (IJZ) iz Istraživanja o kvalitetu života, životnim stilovima i zdravstvenim rizicima stanovnika Crne Gore u 2017. godini	2017
		29.	Lica koja su fizički aktivna i/ili redovno konzumiraju voće i povrće (% , populacija 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC) Ad hoc modul	2017
	Pristup zdravstvenoj zaštiti	30.	Lica bez nezadovoljenih potreba za lječarskim pregledom (% , populacija 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017
		31.	Lica bez nezadovoljenih potreba za stomatološkim pregledom (% , populacija 16+)	Obračun MONSTAT-a Anketa o dohotku i uslovima života (EU SILC)	2017

Izdaje i štampa Uprava za statistiku (MONSTAT)
81000 Podgorica, IV Proleterske br. 2, telefon (+382) 20 230-811, faks (+382) 20 230-814

Saopštenje pripremila:

Uprava za statistiku

e-mail: contact@monstat.org